

Tuottaja on musiikin tuotantoprosessin avainhenkilö¹

Tuomas Auvinen

Arvoisa kustos, arvoisa vastaväittäjä, arvoisat kuulijat, me kaikki kuuntelemme tai kuulemme musiikkia. Suurin osa meistä joka päivä. Toisin kuin ennen 1900-lukua, nykypäivänä kuulemamme musiikki tulee suurimmaksi osaksi ulos sähköllä toimivista kaiuttimista. Tämä on totta riippumatta genrestä tai musiikkityylistä.

Arkipäivän musiikinkuuntelijoille saattaa kuitenkin olla epäselvää se, miten musiikki kaiuttimeen päätyi. Mitä pitää tapahtua, jotta ihmisen päässä syntynyt musiikillinen idea päätyy sähkölaitteeseen, joka toistaa tätä äänellisessä muodossa? Niitä prosesseja, jotka tämän mahdollistavat, kutsutaan musiikin tuotantoksi.

Musiikin tuotanto taas on läpeensä teknologinen prosessi. Ilman sähköisiä, ja ehkä nykyään jopa digitaalisia, teknologioita suurinta osaa nykyisin tuntemastamme musiikista ei olisi olemassa. Musiikkia kuitenkin tuottavat ihmiset. Ainakaan vielä tekoäly ei ole kaapannut musiikin tekemisen keskeisiä prosesseja itselleen. Teknologia tarvitsee aina ihmisen toimintaa voidakseen tehdä ja välittää musiikkia. Tai ehkä pikemminkin toisin päin: ihminen tarvitsee teknologiaa voidakseen tuottaa ja levittää musiikkia. Teknologia on siis musiikin tuotannon keskeinen rakenne, joka rajaa ja mahdollistaa musiikin tuottamista. Musiikin tuotannon keskeinen toimija taas on tuottaja. Nyt tarkastettavassa väitöskirjasani tutkin nimenomaan tuottajan tekijyyttä eli toimintamahdollisuuksia.

Mitä tuottaja oikeastaan tekee? Tämän yleisen kysymyksen kuulee joskus jopa musiikkialan ammattilaisten suusta. Vastaus riippuu paljon siitä, mistä genrestä, musiikkityylistä tai tuotantoprojektista on kysymys. Yleisesti ottaen tuottajan rooli nykyisellään on taiteellinen. Tuottajan pääasiallinen tehtävä on ottaa kantaa musiikin esteettisiin seikkoihin ja yhdessä taiteilijoiden kanssa tehdä tuotettavasta musiikista mahdollisimman hyvää. Tähän päättyikin se, mikä kaikille tuottajille on yhteistä; se, millä tavoin tuottaja harjoittaa esteettistä arvostelukykyä ja pyrkii tekemään musiikista mahdollisimman hyvää, vaihtelee suuresti

¹ Lectio praecursoria. FM Tuomas Auvinen puolusti väitöskirjaansa *The Music Producer as Creative Agent: Studio Production, Technology and Cultural Space in the Work of Three Finnish Producers* Turun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa 19.1.2019. Vastaväittäjänä toimi professori/PhD Mark Katz ja kustoksena professori/FT John Richardson. Väitöskirja on julkaistu sarjassa *Annales Universitatis Turkuensis*, Sarja B, sekä osoitteessa <https://www.utupub.fi/handle/10024/146576>.

eri tuottajien välillä. Tähän vaikuttavat muiden muassa teknologiset käytännöt, käytettävissä olevat studiotilat sekä yhteistyökumppanit.

Väitöskirjassani tutkin musiikkituottajan luovaa tekijyyttä kolmen tapaustutkimuksen kautta. Luovuus viittaa uuden tuottamiseen, tekijyys taas toimintamahdollisuuksiin. Musiikkistudion ja konkreettisen tekemisen tasolle vietyjen tapaustutkimusten kautta pystyin tuottamaan tietoa siitä, miten tuottajan tekijyys ja rooli rakentuvat ruohonjuuritasolla. Tutkimalla hyvin erilaisia tuotantoprojekteja hyvin erilaisissa genreissä pystyin vertailemaan sitä, miten erilaisten tuotantoprojektien erilaiset genreodotukset ja esimerkiksi eri musiikkiperinteissä vallitsevat arvot vaikuttavat tuottajan tekijyyteen ja rooliin. Lisäksi erilaiset studiotilat vaikuttavat tuottajan toimintamahdollisuuksiin merkittävästi.

Työni ensimmäisessä tapaustutkimuksessa tutkin kotistudiossa toimivan pop-tuottajan työtä. Tämä tapaus oli relevantti laajemmassa tarkastelussa juuri siksi, että teknologian halpenemisen, pienenemisen ja pehmenemisen vuoksi yhä useampi kaupalliseen levitykseen päätyvä musiikkikappale – tai ainakin osa siitä – tuotetaan kotistudio-olosuhteissa. Lisäksi, kuten tutkija Timothy Warner on sanonut, kotistudio on esivaatimus jokaiselle pop-muusikoksi haluavalle. Kotistudio ei enää ole vain demojen tekemistä tai puhdasta harrastustoimintaa varten. Koti ei kuitenkaan välttämättä ole paras paikka tavoitteelliseen työskentelyyn. Koti tilana pitää sisällään arvoja, kuten lepo, yksityisyys ja vapaa-aika, jotka eivät sovi yhteen työskentelyn kanssa. Musiikin tuottamisen tapauksessa ongelmaksi saattavat myös muodostua tilan akustiset ominaisuudet. Tässä tutkimuksessa tärkein tähän tapaukseen liittyvä tulos oli kuitenkin trækker-tuottajan käsite, jota aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta ei löydy huolimatta siitä, että käsite on musiikkiteollisuuden toimijoille tuttu. Trækker-tuottaja työskentelee työparina toplinerin kanssa, joka saattaa myös olla kappaleen esittävä artisti. Trækker-tuottajan vastuulla on pääsääntöisesti luoda kappaleen raidoista kaikki melodiaa lukuun ottamatta. Trækker-tuottaja säveltää, sovittaa, editoi, tekee soundeja, antaa taiteilijalle palautetta ja mahdollisesti myös mikkaa kappaleen. Digitaalisesta tuotantostudiosta ja äänitysohjelmistoista tulee kiinteä osa kaikkia musiikin tekemisen osa-alueita. Tuottaja osallistuu siis tapauskohtaisesti kaikkiin musiikin tuottamisen osa-alueisiin masterointia lukuun ottamatta. Tämän näen suorana tuloksena siitä, että musiikin tuotantoprosessi erityisesti popmusiikissa on lähes täysin digitalisoitunut.

Työni toisessa tapaustutkimuksessa tutkin klassisen musiikin tuottamista. Tässä tapauksessa yksi tärkeimpiä huomioita oli se, miten voimakkaasti perinteet, konventiot ja musiikin itsensä filosofia vaikuttavat tuottajan rooliin. Klassisessa musiikissa teos on säveltäjän säveltämä. Sävellystyö tapahtuu ennen äänitteen tuotantoa ja erillään siitä. Jokaisen instrumentin osuudet on kirjoitettu nuottiviivastolle ja sijoitettu allekkain. Tätä kirjallista tuotosta kutsutaan partituuriksi. Äänitetuotannon tavoitteena on siirtää tämä kirjallinen tuotos soivaan muotoon. Tästä tuottaja on ensisijaisesti vastuussa. Äänitysten aikana tuottajan tärkeimpiä tehtäviä on antaa palautetta muusikoille ja kapellimestarille sekä pitää huolta siitä, että muusikot soittavat oikeat, partituuriin kirjoitetut nuotit. Tuottajan ehkä suurin tehtävä on kuitenkin editointi. Editoinnissa tuottaja koos-

taa kokonaisuutensa kymmenistä äänitetyistä pätkistä, joita kutsutaan otoiksi. Lopputuloksena on illuusio esityksestä, jota koskaan ei tapahtunut todellisessa elämässä. Tämä on loistava esimerkki siitä, miten vallitsevat arvot ja konventiot ohjaavat tuottajan toimintaa. Klassisen ääniteen tulee kuulostaa siltä kuin kuullu istuisi konserttitilanteessa salin parhaalla paikalla. Ääniteen tuotanto on sävellyksestä ja sovitukselta erillinen prosessi ja keskittyy esityksen tuottamiseen. Tässä on selkeä ero popmusiikin tuottamiseen, jossa tuotantoa, sävellystä ja sovituksia ei voi erottaa toisistaan. Lisäksi klassisen musiikin tuotannossa suhtautuminen teknologian luomiin mahdollisuuksiin on populaarimusiikkia konservatiivisempi. On täysin eettisesti hyväksyttävää koostaa esitys, vaikka sadasta eri äänitetyistä pätkästä niin kauan kun yksittäisiä ottoja ei muokata esimerkiksi digitaalisilla virittimillä. Tämä on toinen suuri ero klassisen musiikin tuotannon ja populaarimusiikin tuotannon välillä. Populaarimusiikissa, erityisesti konemusiikkipohjaisessa popissa, kaikki teknologian suomat keinot ovat sallittuja, kunhan musiikista vain tulee paremman kuuloista.

Kolmannessa tapaustutkimuksessani tutkin rocktuottajan työtä studiossa, jota voisi kutsua perinteiseksi äänitysstudioksi. Jos konemusiikkipohjaisessa pop-tuotannossa tuottaja osallistuu kaikkiin musiikin tekemisen osa-alueisiin ja klassisessa musiikissa tuottajan tehtävä on varmistaa äänityksen laatu sekä koostaa esitys, on rocktuottajan tehtävänä auttaa taiteilijoita pääsemään parhaaseen tulokseen muuttamatta liikaa artistin omaa soundia. Tässä tapauksessa korostuvat tuotantoprosessin sosiaaliset ulottuvuudet. Tuottajan tärkeimpiin tehtäviin kuului pitää huolta siitä, että yhtyeen muusikot pysyivät motivoituneina. Tässä tärkeää on pitää yllä yleisesti leppoosaa ilmapiiriä, hauskanpitoa unohtamatta, huolimatta deadlineista ja kovasta työtahdistä. Ehkä hieman yllättäen digitaalisten teknologioiden suomat mahdollisuudet tarjoavat työkalun motivaation ylläpitämiseen. Digitaalisen editoinnin avulla tuottaja voi äänitysprosessin edetessä jatkuvasti editoida äänitetyt raidat valmiin kuuloisiksi. Näin muusikoille tulee tunne siitä, että projekti etenee ja työn jälki kuulostaa hyvältä ennen kuin projekti on kokonaan valmis. Tämä on malliesimerkki siitä, miten teknologiset käytännöt vaikuttavat sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Musiikkitieteellinen väitöstutkimukseni sijoittuu tarkemmin ottaen kulttuurisen musiikintutkimuksen alaan. Sen lisäksi se kuuluu erottamattomasti jo omaksi oppialakseen muodostuneen äänitetuotannon tutkimuksen alaan. Tutkimukseni merkittävin kontribuutio tieteenalaan on sen klassista ja populaarimusiikkia vertaileva näkökulma tuottajan rooliin ja toimintamahdollisuuksiin liittyen. Laajemmasta yhteiskunnallisesta näkökulmasta toivon tutkimukseni valottavan sitä, miten toimintamahdollisuudet muodostuvat teknologisissa prosesseissa yleisesti. Vähintäänkin olen tarjonnut yhden mallin siihen, miten ihmisten toimintaa teknologisissa prosesseissa voidaan tutkia.